

Milí kolegovia a kolegyně, vážení účastníci teologickej konferencie,

kým z historického hľadiska akákoľvek dominantná či dokonca jediná politická ideológia vždy napáchala obrovské škody, doktrínálna jednota cirkvi sa chápala ako jedna z najpodstatnejších charakteristík jej pravosti a vernosti Kristovi. Presadzovanie ideologickej čistoty v spoločnosti viedlo k čistkám a presadzovanie tzv. totálnej ideológie k totalitarizmu. Žiaľ, ani cirkev sa v určitom období svojich dejín nevyhla kopírovaniu podobných praktík pri „zistovaní“ (po lat. inquisitio) kto je a kto nie je v jej strede pravoverný. Demokratická spoločnosť je prirodzene širšie otvorená pre rôzne myšlienkové prúdy, filozofie, ideológie a názory ako cirkev. Na rozdiel od cirkvi má slovo „pravda“ pre ňu skôr filozofický než náboženský či biblický obsah. Spoločnosť aj cirkev však majú spoločné to, že sa bránia proti radikálnym či extrémnym názorom a prejavom, ktoré podkopávajú ich integritu a inštitucionálne základy a v prípade štátu dokonca ohrozujú bezpečnosť, život a zdravie jej občanov. Je to ich legitímna úloha. V cirkvi môžeme hovoriť dokonca o jasnom poverení. Za všetky biblické texty spomeniem prosbu apoštola Pavla adresovanú starším v Miléte: „Bedlite teda o seba a o celé stádo, v ktorom vás Duch Svätý ustanovil, aby ste pásli cirkev Božiu, ktorú si vydobyl svojou krvou.“ (Sk 20,28) Cirkev má nespochybniteľné právo chrániť a dynamicky rozvíjať určitý vieroučný obsah Božieho zjavenia, slovami Pavla povedané „teologicky bdieť“. Rozdiel medzi spoločnosťou a cirkvou je však nielen v tom, akú „pravdu“ obhajujú, ale hlavne v tom, akými prostriedkami. A tu musíme byť ako cirkev nadmieru opatrní.

Možno práve preto nezaškodí pripomenúť si jeden zaujímavý návod, ako sa má cirkev s tým, čo je v jej strede cudzorodé vysporiadať. Písmo ho ponúka v podobenstve o kúkoli medzi pšenickou. Nemáme čas rozobrať podobenstvo dôkladne, ale prekvapí nás Ježišova tolerancia, s akou necháva vedľa seba rásť aj to, čo podľa pôvodného hospodárovhho zámeru nemá na poli čo hľadať, čo na pole nepatrí. Sluhovia sú pripravení zasiahnuť: „Chceš, aby sme ho šli – rozumej kúkol – povytŕhať? Pripomína mi to otázku Jakuba a Jána adresovanú Ježišovi po tom, čo ho odmietli prijať v samaritánskej dedine: „Chceš, aby sme povedali: Nech zostúpi oheň z neba a zničí ich?“ (Luk 9,54) Pokušenie jasne od seba odlíšiť dobro a zlo je silné. Sluhovia sa na poli napracovali najviac, cítia zodpovednosť za dobrú úrodu, majú právo zasiahnuť. Hospodár má však iný názor. „**Nechajte, nech oboje rastie spolu až do žatvy.**“ (Mat 13,30) To, čo zasial nepriateľ je často od toho pravého na nerozoznanie a horlivosť sluhov by mohla napáchať viac škody ako úžitku. Jiří Mrázek komentuje hospodárovu prekvapujúcu odpoveď týmito slovami: „*Prikazuje im to, čo je síce najmúdrejšie, ale čo sa zároveň najťažšie robí: bezmocne na to pozerat' a nerobiť nič... a proste len držať palce a veriť, že to evanjelium sa uprostred všetkého, čím ho zaplevelujeme, nezadusí a dorastie.*“

Ak ktosi povedal, že cirkvi sluší chudoba, potom podobne platí, že v určitých situáciách cirkvi sluší bezmocnosť. Že niekedy nerobiť nič je najlepšou odpoveďou na zlo všeobecne, ale aj na rôzne jeho podoby – vrátane prímеси v podobe falošnej zbožnosti či doktrinálneho radikalizmu, prípadne zjednodušovania až diletantizmu ako dôsledku teologickej nevzdelanosti či polovzdelanosti. Taktika nezasahovania – nech to znie akokoľvek podivne a paradoxne – môže byť niekedy jedinou cestou, ako umožniť pšenici bezpečne dozrieť a dorásť.

„Nechajte, nech oboje rastie až do žatvy“ – nie je výraz hospodárovej ľahostajnosti k úrode pšenice, ale naopak prezieravé rozhodnutie, ktoré vracia na scénu Ježišov princíp z Kázania na vrchu: „Po ovocí poznáte ich.“ Dôležité je slovíčko „oboje“. Hospodár nepovedal, aby sluhovia nechali rásť kúkol', ale oboje. Kúkol' totiž nesmie pšenicu udusiť. Zodpovednosťou cirkvi je, aby na to bedlivo dohliadala.

A tak si dovoľím, možno aj na základe spomínaného podobenstva, vysloviť myšlienku, že pravej teológii, aby sa mohla rozvíjať a reflektovať samú seba, podobne ako pšenici v našom podobenstve, nemusí byť vždy na škodu, ak v určitej fáze jej vývoja vedľa nej rastie aj jej napodobenina.

Rád by som na úplný záver svojho príspevku vyslovil myšlienku Geoga Knighta, ktorý v článku s názvom QUESTIONS ON DOCTRINE: SYMBOL OF ADVENTIST THEOLOGICAL TENSION, kde analyzuje dôsledky, ktoré vydanie tejto knihy v cirkvi adventistov vyvolalo, napísal: „*Roky som študentov seminára učil, že jedenáste prikázanie znie: „Nebudeš robiť teológiu proti svojmu blížnemu“ a dvanáste: „Nebudeš nikdy dôverovať teológovi“. Preto si vždy overíš teologické závery na základe Písma. Kým blížny je vždy v teologickej diskusii realitou, zamerať sa na blížneho ako oponenta znamená prekrútiť jeho teologické závery a prinútiť jeho teológiu postaviť sa na opačný pól.“*

Nielen spoločnosť, ale aj cirkev sa vyvíja zdravo vtedy, ak sa v nej prezentujú hoci z opačných pozícií čestné a transparentné názory. Nerobiť – ako to hovorí Knight – teológiu proti blížnemu svojmu, ale prichádzať spolu k určitému poznaniu na základe Kristovho ducha, nie zákopovej teologickej prestrelky. Často sa však stáva, že nemáme vedľa seba blížneho, ktorý s pokorou hľadá pravdu, ale demagóga. Erich Fromm v knihe Anatomie lidské destruktivity k tomu veľmi výstižne napísal: „*Situace lidstva je dnes příliš vážná, než abychom si mohli dovolit naslouchat demagogům – a nejméně těm demagogům, které přitahuje destrukce. Kritické a radikální myšlení přinese ovoce jen tehdy, bude-li spojeno s nejcennější vlastností, jaká je člověku dána – s láskou k životu.“*

Dovoľím si parafrázovať poslednú vetu z citátu a aktualizovať ju pre dnešnú cirkev: „*Kritické a radikálne teologické myslenie prinesie svoje ovocie len vtedy, ak bude spojené s najcennejšou vlastnosťou, aká je človeku daná – s láskou k Bohu a s láskou k blížnemu.“*

